

LAPS/66/2026, 18.5.2026

Lapsiasiavaltuutetun lausunto eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle valtioneuvoston selonteosta julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2027–2030

Viite: Sosiaali- ja terveysvaliokunta tiistai 19.05.2026 klo 10.00 / VNS 3/2026 vp / Lausuntopyyntö

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen oikeuksien toteutumista. Työn perustana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (SopS 59 ja 60/1991, LOS), joka on lailla voimaan saatettu ihmisoikeussopimus. Sopimus koskee kaikkia alle 18-vuotiaita.

Lapsiasiavaltuutettu arvioi julkisen talouden suunnitelmaa yleissopimuksen näkökulmasta.

Yhteenveto lapsiasiavaltuutetun kannanotoista

- Lapsiasiavaltuutettu pitää valitettavana, että selonteosta ei käy ilmi, miten lapsiin kohdistuvia vaikutuksia on arvioitu julkisen talouden suunnitelmaa koskevassa päätöksenteossa vai onko lapsivaikutuksia arvioitu lainkaan.
- Lapsen oikeuksien näkökulmasta talous- ja finanssipolitiikan tulisi olla yli hallituskausien ennakoitavaa ja pitkäjänteistä ja sen tulisi korostaa taloudellisten voimavarojen panostamista lapsiin. Lapsiin kohdistuvat investoinnit luovat myönteisempiä tulevaisuuden näkymiä, ovat taloudellisesti kannattavia ja tukevat siten myös julkisen talouden kasvua pitkällä aikavälillä.
- Selontekoon sisältyy myönteisiä kirjauksia, kuten panostukset turvakoteihin, lapsen kohdistuvan seksuaalirikoksen ja pahoinpitelyrikoksen selvittämisen järjestämiseen, koulutukseen, lasten harrastamiseen ja rikosuhurityöhön sekä työllisyyttä edistäviin toimiin. Niillä voi olla suoria tai välillisiä positiivisia vaikutuksia lasten hyvinvointiin ja heidän oikeuksiensa toteutumiseen.
- Hallituskaudella sosiaaliturvaan tehty leikkaukset näkyvät jo nyt lapsiperheiden arjessa ja lapsiperheköyhyys on lisääntynyt. Suomi on siten toiminut vastoin YK:n lapsen oikeuksien komitean kesäkuussa 2023 antamaa suositusta, jonka mukaan Suomen tulee välttää sosiaaliturvaetuuksien leikkauksia, jotka vaikuttavat köyhyyden ja syrjäytymisen

vaarassa oleviin lapsiin. Lapsiperheköyhyydellä on tutkitusti kielteisiä vaikutuksia lasten hyvinvointiin ja terveyteen joskus jopa läpi koko elämän.

- Lapsiperheiden vaikeaa taloudellista tilannetta heikentää edelleen muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon uudet maksut ja enimmäismaksujen korotukset. Suomessa perittävät sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut ovat kansainvälisesti vertaillen jo nyt poikkeuksellisen korkeita.
- Sosiaalihuollon palvelu-uudistuksessa on huolehdittava lasten ja perheiden palvelujen turvaamisesta sekä heidän oikeusturvansa toteutumisesta. Julkisen talouden heikko tilanne ja sosiaali- ja terveydenhuoltoon kohdistuvat merkittävät leikkaukset voivat johtaa siihen, että uudistusta tehdään "säästöt edellä" ja tavoitteet asiakasprosessien selkeyttämisestä, yksinkertaistamisesta ja joustavoittamisesta jäävät toissijaisiksi tavoitteiksi.
- Sosiaalihuoltoon kohdistuvat leikkausten seurauksena kriteereitä palvelujen saamiseksi voidaan kiristää myös vammaispalveluissa. Sosiaalihuollon uudistuksessa painopistettä siirretään entistä vahvemmin sosiaalihuoltolain mukaisiin palveluihin. Uudistuksessa on huolehdittava siitä, että vammaisen henkilön todellinen palvelujen tarpeen tunnistaminen ja oikeusturva eivät vaarannu.
- Kuntatalouteen kohdistuva 60 miljoonan euron heikennys heijastunee lasten ja nuorten palveluihin, sillä varhaiskasvatus ja koulutus ovat kuntien merkittävimpiä lakisääteisiä palveluja. Heikennyksellä voi olla kielteisiä vaikutuksia myös nuorisotyöhön, liikuntaan ja kulttuuriin.
- Harrastamisen Suomen mallin toimeenpanoon panostaminen sekä kokonaiskoulupäivän alueellisen kokeilun rahoitus ovat myönteisiä ratkaisuja. Samaan aikaan rahoituksen vähentäminen vapaalta sivistystyöltä ja niiden taustalla toimivilta järjestöiltä voi heikentää lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksia.
- Kolmannen sektorin rahoituksen heikentäminen vähentää matalan kynnyksen ja ennaltaehkäisevien palvelujen saatavuutta, eikä hyvinvointialueilla ole valmiuksia korvata niitä omilla palveluillaan ainakaan lyhyellä aikavälillä. Tämä voi johtaa pidemmällä aikavälillä julkisten sosiaali- ja terveydenhuollon menojen kasvuun.

- Tuomioistuimiin kohdistuvat säästöt ruuhkauttavat todennäköisesti oikeuskäsittelyjä entisestään, mikä näkyy myös lapsia tai heidän huoltajiaan koskevien tuomioistuin­käsittelyjen viivästymisinä. Tällä voi olla huomattaviakin negatiivisia vaikutuksia lasten hyvinvointiin. Säästöjen aiheuttamat viivästykset ovat ristiriidassa sen kanssa, että lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten ja pahoinpitelyrikosten selvittämisen järjestämistä halutaan vahvistaa.
- Oikeushallinnon erityisviranomaiset -virastoon kohdistuvien säästöjen vuoksi kaikkien itsenäisten ja riippumattomien erityisvaltuutettujen toiminta voi vaikeutua. Lapsiasiavaltuutetun kohdalla se tarkoittaa, että lapsiasiavaltuutetun toimiston kyky suoriutua sen lakisääteisistä tehtävistä heikkenee.
- Lapsiasiavaltuutettu ilmaisee vakavan huolensa leikkausten vaikutuksista julkisen sektorin työntekijöiden ja etenkin nuorten työllisyysnäky­miin ja työttömyyden kielteisistä vaikutuksista Suomen taloudelle.

Lapsiasiavaltuutetun kannanotot

Lapsiasiavaltuutettu on tarkastellut valtioneuvoston selontekoa julkisen talouden suunnitelmasta 2027–2030 myös eduskunnan valtiovarainvaliokunnalle 8.5.2026 antamassaan lausunnossa.¹ Nyt käsillä oleva lausunto on pääosin samansisältöinen, mutta asioita käsitellään sosiaali- ja terveysvaliokunnan asiantuntijapyynnössä esitettyjen kokonaisuuksien mukaisesti.

Aluksi kiinnitämme huomiota ihmiskäsitykseen ja lasten asemaan julkisen talouden suunnitelman taustalla, lapsivaikutusten arvioinnin tarpeeseen julkisen talouden suunnittelussa sekä valtion velvollisuuteen turvata lasten hyvinvointia, turvallisuutta ja elintasoa.

Ihmiskäsitys ja lasten asema julkisen talouden suunnitelman taustalla

Pääministeri Orpon hallituksen tavoitteena on parantaa suomalaisten elintasoa, kääntää Suomen talous kestäväan kasvuun ja taittaa hyvinvointia uhkaava velkaantumiskehitys (selonteko s. 4). Edellisessä selonteossa todettiin, että hallitus pyrkii tavoitteisiinsa tukemalla ihmisten omaa kykyä rakentaa tulevaisuuttaan kouluttautumalla, työtä tekemällä ja yrittämällä. Selonteon mukaan vakaa taloudellinen kehitys luo turvaa ja tukee perheellistymistä.² Nyt käsillä olevassa selonteossa tätä ei nimenomaisesti todeta, mutta tavoite lienee ennallaan.

Lapsiasiavaltuutetun näkemyksen hallituksen talous- ja finanssipoliittinen linja vaikuttaa rakentuvan ihmiskäsitykseen, jonka mukaan ihminen on toiminnassaan rationaalinen ja kykenee arvioimaan riskejä. Talousnobelisti Richard H. Thalerin mukaan tällainen ihmiskäsitys vastaa uusklassisessa talousteoriassa vallalla olevaa yksinkertaistettua ja idealisoitua olentoa, yksipuolisen rationaalisesti toimivaa ”homo economicusta”, joka korvaa homo sapiens -ihmisen.³ Taloustieteissä tunnetaan kuitenkin myös toisenlaisia ihmiskäsityksiä. Esimerkiksi käyttäytymistaloustieteessä tarkastellaan yksilöiden lisäksi organisaatioita ja instituutioita sekä uskotaan vain rajoitettuun rationaalisuuteen ja monimutkaiseen ja epävarmaan maailmaan.⁴

Lapsiasiavaltuutettu korostaa, että ihmisten hyvinvointiin, elintasoon ja toimeentuloon vaikuttavissa poliittisissa linjauksissa, kuten julkisen talouden suunnitelmassa, ihmiskäsityksen laajentaminen on välttämätöntä, jotta asetetut tavoitteet voivat toteutua. Kasvatus-, käyttäytymis- ja sosiaalitieteiden pohjalta voidaan perustellusti todeta, että harva ihminen kykenee, voi tai osaa toimia aina rationaalisesti. Siksi joukossamme on ihmisiä, jotka syystä tai toisesta eivät rakenna tulevaisuuttaan kouluttautumalla, työtä tekemällä tai yrittämällä. Kun tällaiseen ihmisjoukkoon kohdistetaan erilaisia toimenpiteitä, tulee heidän huollossaan olevat lapset ottaa huomioon. Lapset ja nuoret eivät voi valita, millaiseen ihmisjoukkoon heidän huoltajansa kuuluvat, mikä on huoltajien elämäntilanne ja miten heidän huoltajansa käyttäytyvät.

Julkisen talouden suunnitelman lapsivaikutusten arviointi

Julkisen talouden suunnitelma on keskeinen ohjausväline, jolla valtio toteuttaa lapsen oikeuksia käytännössä, ja julkisen talouden linjauksilla on merkittäviä vaikutuksia lapsiperheiden asemaan ja arkeen.

YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen 4 artiklassa sopimusvaltiot, kuten Suomi, ovat sitoutuneet ryhtymään kaikkiin tarpeellisiin lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin ja muihin toimiin yleissopimuksessa tunnustettujen oikeuksien toteuttamiseksi. Näihin toimiin on ryhdyttävä taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien toteuttamiseksi mahdollisimman täysimääräisesti, käytettävissä olevien voimavarojen mukaan ja tarvittaessa kansainvälisen yhteistyön puitteissa.

YK:n lapsen oikeuksien komitea määrittelee, että ”4 artiklassa valtioille asetettu velvollisuus toteuttaa lasten taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet ’mahdollisimman täysimääräisesti’ tarkoittaa myös sitä, että niiden ei tulisi ryhtyä tarkoituksellisesti taloudellisiin, sosiaalisiin ja sivistyksellisiin oikeuksiin liittyviin taantumuksellisiin toimiin. Sopimusvaltioiden ei

pitäisi sallia lasten oikeuksien nykyisen toteutumistason heikentymistä. Talouskriisien aikana taantumuksellisia toimia voidaan harkita ainoastaan silloin, kun kaikki muut vaihtoehdot on arvioitu ja on varmistettu, että vaikutukset kohdistuvat viimeisenä lapsiin ja erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin lapsiin. Sopimusvaltioiden on osoitettava, että tällaiset toimet ovat tarpeellisia, kohtuullisia, oikeasuhteisia, syrjimättömiä ja väliaikaisia ja että kaikki vaikutusten kohteena olevat oikeudet palautetaan mahdollisimman pian.”⁵

YK:n lapsen oikeuksien komitean mukaan lapsen oikeuksien toteutuminen yleissopimuksessa tarkoitettulla tavalla edellyttää, että lainsäädännön, politiikkojen ja ohjelmien täytäntöönpanoon on käytössä riittävät taloudelliset resurssit, ja että ne kohdennetaan ja käytetään vastuullisella, vaikuttavalla, tehokkaalla, oikeudenmukaisella, osallistavalla, läpinäkyvällä ja kestäväällä tavalla. Komitea painottaa, että sopimusvaltioiden tulisi ottaa kaikki lasten oikeudet huomioon talousarvioprosessiensa kaikissa vaiheissa ja kaikissa hallintojärjestelmissään kansallisella ja paikallisella tasolla.⁶

Lapsen oikeuksien toteutumista varmistetaan arvioimalla tehtäviä päätöksiä lasten oikeuksien näkökulmasta. Lapsivaikutusten arviointi perustuu YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen 3.1 artiklaan, jossa säädetään lapsen edun ensisijaisuudesta. Sopimusvaltiolla on velvollisuus varmistaa, että lapsen etu on otettu kaikessa lapsia suoraan tai välillisesti koskevassa päätöksenteossa huomioon ensisijaisena harkintaperusteena. Lapsivaikutusten arviointi ilmentää LOS 3.1 artiklan menettelyllistä luonnetta: artikla edellyttää, että kaikissa lapsia suoraan tai välillisesti koskevissa päätöksissä ja muissa toimissa tehdään lapsivaikutusten arviointi, joka myös velvoittaa ja ohjaa päätöksentekoa ja muita toimia ottamaan ensisijaisesti huomioon lapsen edun.⁷ Tähän sisältyy myös se, että päätösasiakirjoista on käytävä ilmi, kuinka lapsen etua on tarkasteltu ja arvioitu ja mikä painoarvo sille on annettu päätöksiä tehtäessä.⁸

Selonteossa esitetään merkittäviä julkisen talouden sopeuttamistoimia, jotka kohdistuvat laajasti sosiaaliturvaan, koulutukseen sekä sosiaali- ja terveystalouteen. Lapset ja lapsiperheet ovat näiden osa-alueiden suuri etuuksien saajaryhmä ja palvelujen käyttäjäryhmä. Selonteosta ilmenee hallituksen vahva säästö- ja sopeutuspolitiikka, jolle sinänsä on tärkeitä ja hyväksyttäviä perusteita. Lapsen oikeuksien kannalta keskeistä on se, toteutetaanko säästö- ja sopeutustoimet lapsen oikeuksia kunnioittaen ja huomioon ottaen. Jos lasten oikeuksiin ja lapsen edun ensisijaisuuden periaatteeseen ei kiinnitetä nimenomaisesti huomioita, vaarana on, että politiikkatoimet kohdistuvat suhteettoman suuressa määrin lapsiin ja erityisesti heikoimmassa sosioekonomisessa asemassa oleviin lapsiperheisiin.

Lapsen oikeuksien näkökulmasta talous- ja finanssipolitiikan tulisi olla ennakoitavaa ja pitkäjänteistä yli hallituskausien ja lapsiin panostamista korostavaa. Lapsiin kohdistuvat investoinnit luovat myönteisempiä tulevaisuuden näkymiä, ovat taloudellisesti kannattavia ja tukevat siten myös julkisen talouden kasvua pitkällä aikavälillä. Lapsiasiavaltuutetun näkemyksen mukaan selonteossa tulisi arvioida systemaattisesti, miten talous- ja finanssipolitiikka vaikuttaa

- lapsiperheiden sosioekonomiseen asemaan ja erityisesti lapsiperheköyhyyteen
- peruspalvelujen, kuten sosiaali- ja terveyspalvelut, koulutus ja varhaiskasvatus, saatavuuteen ja laatuun lapsiperheiden näkökulmasta
- alueelliseen yhdenvertaisuuteen erityisesti lapsiperheiden näkökulmasta
- erityisen haavoittuvassa asemassa oleviin lapsiin ja lapsiperheisiin (esimerkiksi vammaisten lapset, maahanmuuttajataustaiset lapsiperheet, lastensuojelun asiakkaat).

Lapsiasiavaltuutettu on toistuvasti lausunnoissaan aiemmista julkisen talouden suunnitelmia koskevista selonteista huomauttanut puuttuvasta lapsivaikutusten arvioinnista.⁹

Lapsiasiavaltuutettu kiinnitti tähän huomioita myös eduskunnalle helmikuussa 2026 antamassaan kertomuksessa todeten, että lapsibudjetointi ja lapsivaikutusten arviointi tulee sisällyttää julkisen talouden suunnittelun vaiheisiin jo hallitusohjelmasta ja vuosittain laadittavasta julkisen talouden suunnitelmasta alkaen. Lapsivaikutuksia tulisi arvioida sekä hallinnonalakohtaisesti että kokonaisuutena julkisen talouden kannalta.¹⁰

Lapsiasiavaltuutettu pitää valitettavana, että edelleenkaan selonteosta ei käy ilmi, miten lapsiin kohdistuvia vaikutuksia on arvioitu julkisen talouden suunnitelmaa koskevassa päätöksenteossa vai onko lapsivaikutuksia arvioitu lainkaan. Epäselväksi jää, miten julkisen talouden suunnitelmassa on huomioitu lapsen oikeuksien yleissopimuksessa säädetyt velvoitteet, erityisesti velvoite turvata lasten taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet mahdollisimman täysimääräisesti.

Lasten hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavat tekijät ja valtion velvollisuus turvata lasten elintaso

Lapsiasiavaltuutettu muistuttaa, edellä todetun lisäksi, että julkista taloutta koskevassa päätöksenteossa on otettava huomioon YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen takaamat lapsen oikeudet kokonaisuutena. Tässä yhteydessä nostamme vielä yleissopimuksen 27 artiklan, jonka mukaan "(s)opimusvaltiot tunnustavat jokaisen lapsen oikeuden hänen ruumiillisen, henkisen,

hengellisen, moraalisen ja sosiaalisen kehityksensä kannalta riittävään elintasoon”. Lapsen huoltajilla on ensisijainen velvollisuus kykyjensä ja taloudellisten mahdollisuuksiensa mukaisesti turvata lapsen kehityksen kannalta välttämättömät elinolosuhteet (3.2 artikla). Sopimusvaltion on kuitenkin ryhdyttävä kansallisten olosuhteidensa ja varojensa mukaisesti tarpeellisiin toimiin tukeakseen lapsen huoltajia tämän oikeuden toteuttamisessa sekä annettava tarvittaessa aineellista apua ja tukea ohjelmia, joissa kiinnitetään huomiota erityisesti ravintoon, vaatetukseen ja asumiseen. Perustuslaissa (731/1999, 19.3 §) julkiselle vallalle on asetettu velvollisuus turvata jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistää väestön terveyttä. Julkisen vallan on myös tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu.

Lapsiasiavaltuutettu huomauttaa, että huoltajien mahdollisuudet ja kyky huolehtia kokonaisvaltaisesti lapsistaan ja heidän hyvinvoinnistaan edellyttää, että myös aikuisten hyvinvoinnista huolehditaan. Ihmisen mahdollisuudet kouluttautua, tehdä työtä tai yrittää ovat heikot tai olemattomat, jos hänen henkinen ja/tai fyysinen terveytensä ja sosiaaliset turvaverkkonsa ovat huonoja. Hyvinvointivaltiossa hyvinvointia edistäviä ja pahoinvointia ehkäiseviä palveluja tarjoavat kunnat, hyvinvointialueet ja myös kolmannen sektorin toimijat kuten seurakunnat ja kansalaisjärjestöt. Monilla alueilla taloudellinen tilanne on tällä hetkellä heikko ja paremmassa tilanteessakin olevilla alueilla joudutaan taloutta sopeuttamaan monin tavoin jatkuvasti. Riskinä on alueellisen eriarvoisuuden kasvu, mikä näkyy myös lasten arjessa.

Voidakseen hyvin ihminen tarvitsee terveyden lisäksi kokonaisvaltaisen kokemuksen turvallisuudesta. Selonteossa korostetaan sinänsä tärkeää puolustuksen merkitystä ja turvallisuusympäristön muutosta. Puolustusvoimien toimintakyky ei kuitenkaan riitä turvaamaan ihmisten arjen turvallisuutta, vaan myös ihmisten arjessaan kokemalla sosiaalisella ja yhteisön turvallisuudella on suuri merkitys sille, millaiseksi Suomen sisäinen turvallisuusympäristö rakentuu. Ihmisten syrjäytyminen on edelleen vakavin sisäisen turvallisuuden riskitekijä. Syrjäytyminen vaarantaa etenkin lasten turvallisuutta ja hyvinvointia. Syrjäytymistä ehkäistään tehokkaasti koulutuksen, tulonsiirtojen, sosiaaliturvan ja hyvinvointipalvelujen avulla.

Huomioita selonteossa esitettyihin linjauksiin

Selontekoon sisältyy myönteisiä kirjauksia, kuten panostukset turvakoteihin, lapseen kohdistuvan seksuaalirikoksen ja pahoinpitelyrikoksen selvittämisen järjestämiseen, koulutukseen, lasten

harrastamiseen ja rikosuhrityöhön sekä työllisyyttä edistävät toimet, joilla voi olla suoria tai välillisiä positiivisia vaikutuksia lasten hyvinvointiin ja heidän oikeuksiensa toteutumiseen.

Lapsiasiavaltuutetun näkemys valiokunnan määrittelemiin kokonaisuuksiin toimialansa mukaisesti sovitettuna ovat seuraavat.

Hyvinvointialueiden rahoitus

Lapsiasiavaltuutetun rahoitukseen liittyvät huomiot ilmenevät seuraavissa kohdissa.

Sosiaaliturva ja lapsiperheköyhyys

Hallituskaudella sosiaaliturvaan tehtyt leikkaukset näkyvät jo nyt lapsiperheiden arjessa. Vuosien 2024–2025 tehtyjen lakimuutosten ja vuoden 2026 toimeentulotukiuudistuksen on arvioitu nostavan pienituloisuusastetta koko väestössä 2,2 prosenttiyksikköä ja lasten pienituloisuusastetta 3 prosenttiyksikköä. Tämä tarkoittaa sosiaali- ja terveysministeriön tekemien arvioiden mukaan, että 31 000 lasta putoaa köyhyyteen siellä jo olevien noin 120 000 lapsen lisäksi.¹¹

Lisäksi on tärkeää tarkastella myös koettua köyhyyttä. Tilastokeskuksen määritelmän mukaan henkilö on köyhyys- tai syrjäytymisriskissä, jos hänen kotitaloutensa on pienituloinen, vajaatyöllinen tai kotitaloudessa esiintyy vakavaa aineellista ja sosiaalista puutetta. Tilastokeskuksen mukaan 10 prosenttia kaikista 0–15-vuotiaista lapsista koki aineellista puutetta vuonna 2024. Osuus on kasvanut huomattavasti vuodesta 2021, jolloin se oli 3,7 prosenttia. Yhden aikuisen talouksissa asuvien lasten kokema aineellinen puute oli huomattavasti yleisempää (22,9 %) kuin kahden aikuisen kanssa asuvien lasten (6,9 %).¹²

Suomi on osana Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria (European Pillar of Social Rights Action Plan) ja EU:n lasten oikeuksien strategiaa (EU Strategy on the Rights of the Child) asettanut kansalliseksi tavoitteekseen vähentää köyhyys- tai syrjäytymisriskissä olevien henkilöiden määrää 100 000 henkilöllä vuoteen 2030 mennessä. Näistä 100 000 henkilöstä kolmasosan, siis 33 000:n, tulisi olla lapsia.¹³ Sen sijaan, että köyhien lasten määrä olisi vähentynyt, se kasvaa jatkuvasti. Lasten köyhyys- tai syrjäytymisriski on Tilastokeskuksen mukaan kasvanut noin 14 prosentista yli 17 prosenttiin 2020-luvulla. Suomi ajautuu kovaa vauhtia yhä kauemmaksi hyvistä tavoitteistaan.

Muistutamme, että YK:n lapsen oikeuksien komitea suositteli kesäkuussa 2023 antamissaan päätelmissä Suomelle, että **valtio välttää sosiaaliturvaetuuksien leikkauksia, jotka vaikuttavat köyhyyden ja syrjäytymisen vaarassa oleviin lapsiin**.¹⁴ Suomi ei toistaiseksi ole toiminut komitea suosituksen mukaisesti, vaikka leikkauksista tehdyt vaikutusarvioinnitkin ovat osoittaneet niiden negatiiviset vaikutukset lapsiin ja lapsiperheisiin. Suosituksissa kehoitetaan useassa muussakin kohdassa, muun muassa koulutukseen, vapaa-aikaan ja väkivallan ehkäisyyn liittyen, parantamaan sosioekonomisesti heikoimmassa asemassa olevien lasten asemaa. Lapsiperheköyhyydellä on tutkitusti kielteisiä vaikutuksia lasten hyvinvointiin ja terveyteen, joskus jopa läpi koko elämän. Köyhyys siirtyy herkästi myös seuraavaan sukupolveen.

Valitettavan usein säästöpäätösten yhteydessä todetaan, että niiden seurauksena vaikeaan taloudelliseen tilanteeseen joutuvat voivat turvautua toimeentulotukeen. Toimeentulotuki on kuitenkin tarkoitettu viimesijaiseksi tukimuodoksi ja myös siihen on tehty leikkauksia. Vaarana on, että lapsiperheet joutuvat turvautumaan toimeentulotukeen pitkäaikaisesti. Riski tähän on suuri haavoittuvassa asemassa olevilla lapsilla, joiden elämässä on köyhyyden lisäksi useita muitakin kuormittavia tekijöitä. Nämä perheet tarvitsisivat toimeentuloturvan lisäksi psykososiaalista tukea, jotta lasten hyvinvointi ei vaarantuisi.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen enimmäismäärien korotukset kohdistuvat myös lapsiin ja heidän huoltajiinsa. Korotukset vaikeuttavat erityisesti jo valmiiksi heikossa sosioekonomisessa tilanteessa olevien lapsiperheiden tilannetta. Huhtikuun kehysriihestä tehtyjen päätösten mukaisesti terveyskeskusmaksut nousevat noin 20 prosenttia ja hammashoidon maksut noin 10 prosenttia. Poliklinikkamaksujen korotus on 7,10 euroa, päiväkirurgian maksun korotus 23,40 euroa ja uutena maksuna ryhdytään perimään 257 euron leikkaus- ja toimenpidemaksua ja erityistutkimusten maksua 52,40 euroa. Jälkimmäiset uudet maksut peritään myös alaikäisiltä.

OECD:n tuoreen selvityksen mukaan Suomessa on käytössä suhteellisen korkeat ja monimutkaiset asiakasmaksut monissa terveyspalveluissa. Suomalainen maksaa huomattavan osan lääkkeittensä (30 %), hammashoitonsa (20 %) ja pitkäaikaishoitonsa (18 %) kustannuksista, ja osallistuu myös lääkäri- ja poliklinikkakäyntien sekä sairaalahoidon kustannuksiin. Ennen kuin kaikki maksukatot ovat täyttyneet, kansalaisen on maksettava hoidostaan 1695 euroa (762 euroa palveluista, 633 euroa lääkkeistä ja 300 euroa matkakuluista vuonna 2025).¹⁵ Terveys- ja terveydenhuollon lisäksi suomalaiset maksavat useista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista, kuten kotipalvelusta ja

lastensuojelun sijaishuollosta. Samalla veroaste on kuitenkin viritetty pohjoismaisen hyvinvointivaltion tasolle.

Euroopan lapsiasiavaltuutettujen verkosto ENOC teki vuonna 2025 selvityksen terveydestä ja lasten oikeuksista eri Euroopan neuvoston maissa.¹⁶ Selvitys osoitti, että kyselyyn vastanneista 27 Euroopan neuvoston maasta suurimmassa osassa lapset oli vapautettu kokonaan terveydenhuollon maksuista (Figure 3. alla¹⁷) ja 44 prosentissa vastausmaista myös lääkkeet olivat lapsille kokonaan maksuttomia. Suomessa sairaalamaksut, lääkkeet sekä leikkaus- ja toimenpidemaksut peritään myös alaikäisiltä.

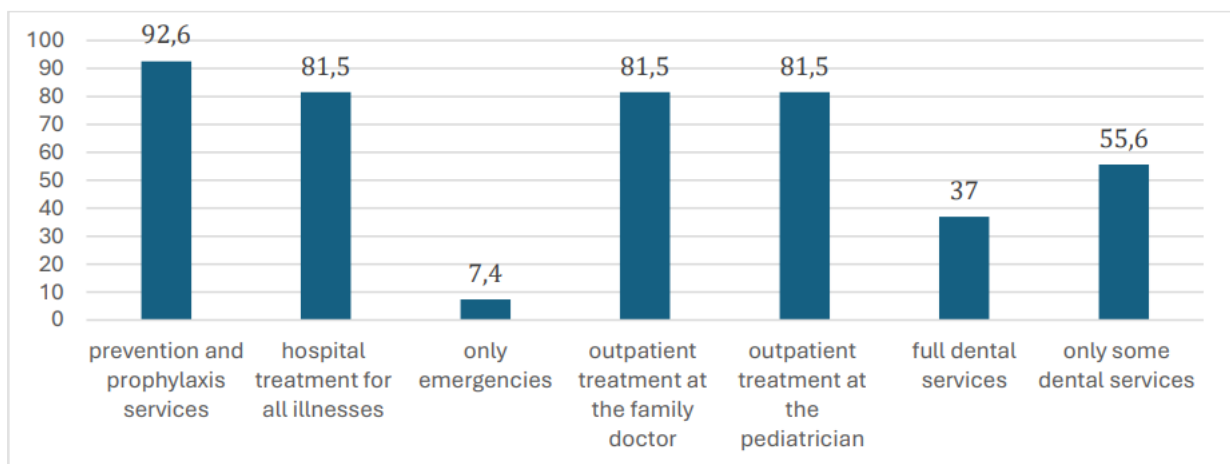

Figure 3. Free of charge healthcare services provided to children, 27 jurisdictions, %

Asiakasmaksujen korotukset vaikuttavat koko perheeseen. Huoltajilta perittävät korotetut maksut voivat vaikuttaa heidän elatuskykyynsä ja pahentaa perheiden taloudellista ahdinkoa. Taloudellinen ahdinko voi puolestaan pitkittää ja vaikeuttaa vanhempien terveysongelmia, mikä lisää sosiaali- ja terveyspalvelujen käytön tarvetta ja entisestään heikentää perheen taloudellista tilannetta. Tällä kierteellä on väistämättä haitallisia vaikutuksia lasten hyvinvointiin ja terveyteen.

Sosiaalihuollon palvelu-uudistus

Sosiaalihuollon uudistuksella kokonaisuudessaan tavoitellaan 100 miljoonan euron säästöä hyvinvointialueiden valtionrahoitukseen. Hyvinvointialueiden rahoitusta vähennettäisiin portaittain siten, että vuonna 2027 säästöjä syntyisi 50 miljoonaa euroa ja vuodesta 2028 alkaen toiset 50 miljoonaa euroa. Osana tätä kokonaisuutta tehtävästä sosiaalihuollon palvelu-uudistuksesta on selonteossa arvioitu saatavan säästöä 15,7 miljoonaa vuonna 2027 ja 31,4 miljoonaa vuodesta 2028 eteenpäin.

Meneillään oleva sosiaalihuollon palvelu-uudistus koskee erityisesti sosiaalihuoltolain mukaista palvelurakennetta. Tavoitteena on joustava ja asiakaslähtöinen palvelujärjestelmä, jossa hyvinvointialueilla on paljon liikkumavaraa päättää miten ne järjestävät palvelut jatkossa. Sosiaalihuoltolain muutoksia koskevassa hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan palvelurakenteen selkeyttämistä. Tavoitteena on, että peruspalveluja ja ennaltaehkäiseviä palveluja vahvistetaan ja raskaampien palvelujen tarvetta vähennetään. Esitysluonnoksen mukaan jatkossa asiakasprosessia kevennetään muun muassa tekemällä vähemmän hallintopäätöksiä, päällekkäisiä arviointeja ja keventämällä kirjaamisvelvoitteita. Samaan aikaan valmistellaan lastensuojelua koskevan lainsäädännön uudistamista koskevaa hallituksen esitystä. Sosiaalihuoltolain mukaisten sosiaalityön ja palvelujen rajapintaa lastensuojeluun muutettaisiin. Sosiaalihuoltolaki toimisi jatkossa yleislakina ja lastensuojelulaki (uusi laki lapsen erityisestä suojelusta) erityislakina. Uusi laki lapsen erityisesti suojelusta kattaisi jatkossa erityiset ja viimekätiset lastensuojelun palvelut ja sosiaalihuoltolaissa säädettäisiin yleisistä ja matalamman kynnyksen palveluista. Tavoitteena on tässäkin kohdin lisätä peruspalveluna toteutettavaa varhaista tukea ja vähentää raskaiden palvelujen tarvetta.

Lapsiasiavaltuutettu huomauttaa tässä kohdin, että edellä mainitut hallituksen esitysluonnokset ovat vasta lausuntokierroksella (määräpäivät 29.5. ja 8.6.)¹⁸, joten lapsiasiavaltuutetun perehtyminen esitysluonnoksiin on vielä kesken. Tarkemmat kannanotot esitysluonnosten ehdotuksista voimme tehdä vasta huolellisen perehtymisen jälkeen.

Uudistukseen liittyy paljon myönteisiäkin ehdotuksia, mutta tässä vaiheessa on vielä hyvin vaikeaa arvioida, miten uusi palvelujärjestelmä ja muun muassa rajapinta sosiaalihuollon ja lastensuojelun välillä tulee tulevaisuudessa toimimaan käytännössä. Kokonaisuus on vielä hahmottumaton ja sen vaikeaselkoisuutta lisää se, että samaan aikaan tehdään esimerkiksi lastensuojelulakiin muutoksia (käsittelyssä oleva HE 149/2025 vp). Selonteon mukaan lisäksi lastensuojelun päivystyssääntöjä kevennetään ja joustavoitetaan ja tällä tavoitellaan 3,7 miljoonan säästöä vuonna 2027 ja 1,6 miljoonan säästöä vuodesta 2028 alkaen. Palvelujen toimivuus ja tavoiteltujen säästöjen toteutuminen on viime kädessä kiinni siitä, miten uudistus kyetään viemään käytäntöön siten, että lapset ja heidän perheensä saavat tukea ja palveluja oikea-aikaisesti sekä määrällisesti ja laadullisesti tarpeensa mukaan.

Lapsiasiavaltuutetun huolena on, että julkisen talouden heikko tilanne ja sosiaali- ja terveydenhuoltoon kohdistuvat merkittävät leikkaukset johtavat siihen, että uudistusta tehdään

”säästöt edellä” ja tavoitteet asiakasprosessien selkeyttämisestä, yksinkertaistamisesta ja joustavoittamisesta jäävät toissijaisiksi tavoitteiksi. Lapsiasiavaltuutettu muistuttaa, että uudistuksessa on huolehdittava lasten ja perheiden palvelujen turvaamisen ohella myös heidän oikeusturvansa toteutumisesta. Esimerkiksi hallintopäätösten vähentäminen ja kirjaamisvaatimusten keventäminen voivat heikentää lasten ja perheiden mahdollisuuksia päästä oikeuksiinsa. Riski tähän voi kasvaa, kun palvelujärjestelmään kohdistuu suuria säästötavoitteita. Toinen huolenaihe liittyy palvelujen yhdenvertaisuuteen. Uudistus lisää hyvinvointialueiden vapautta päättää, miten palvelut käytännössä järjestetään ja miten supistuva hyvinvointialueiden rahoitus kohdennetaan palvelujärjestelmän sisällä. Tämä voi johtaa alueellisen eriarvoisuuden kasvuun.

Vammaispalvelujen saatavuus

Selonteossa ei mainita vammaispalveluja erikseen. Niiden saatavuus ja laatu on riippuvainen hyvinvointialueiden rahoituksesta ja sosiaali- ja terveydenhuoltoon kohdistetuista säästötoimista, joten viittaamme edellä oleviin kohtiin tältä osin.

Kun hyvinvointialueiden rahoitus vähenee ja sosiaali- ja terveydenhuollon menoja pyritään hillitsemään, kohdistuvat toimet myös vammaispalveluihin. Sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut ovat vammaisille henkilöille ensisijaisia silloin, kun ne ovat kyseiselle henkilölle riittäviä ja sopivia, ja vammaispalvelulain palvelut, kuten henkilökohtainen apu ja kuljetuspalvelut, toissijaisia ja täydentäviä palveluja. Oikea palvelu valikoituu yksilöllisen palvelutarpeen arvioinnin perusteella. Sosiaalihuollon palvelu-uudistusta koskevassa hallituksen esitysluonnoksessa korostetaan asiakkaan elämäntilanteen edellyttämän tuen tarpeen arvioinnin laajuutta ja siihen tarvittavaa riittävä aikaa, joiden avulla on mahdollista välttää riski päätösten tekemisestä puutteellisen arvioinnin perusteella.¹⁹

Sosiaalihuollon palvelu-uudistuksessa painotetaan sosiaalihuoltolain mukaisten yleisten palvelujen ensisijaisuutta. Tavoitteena on myös keventää asiakasprosessia, muun muassa vähentämällä palvelutarpeen arviointien toistuvuutta ja päällekkäisyyksiä. Parhaimmillaan uudistus voi edistää palvelujen saantia, mutta se voi vaikuttaa myös siihen, missä määrin vammaispalvelulain mukaisia palveluja myönnetään. Sosiaalihuoltoon kohdistuvat leikkaukset voivat johtaa siihen, että kriteereitä palvelujen saamiseksi kiristetään myös vammaispalveluissa. Hallintopäätösten vähentäminen, arviointien päällekkäisyyksien purkaminen ja kirjaamisten vähentäminen voivat onnistuessaan vapauttaa aikaa asiakkaiden kanssa työskentelyyn, mutta

niitä ei tule tehdä sillä kustannuksella, että vammaisen henkilön todellinen palvelujen tarpeen tunnistaminen ja oikeusturva vaarantuvat.

STEA-avustukset

Lapsiasiavaltuutettu huomauttaa, että kolmas sektori on merkittävä toimija sosiaali- ja terveydenhuollon palvelukentällä. STEA-avustusten merkittävä vähennys (-84 milj. vuonna 2027 aiempien leikkausten lisäksi) heikentää todennäköisesti matalan kynnyksen ja ennaltaehkäisevien palvelujen saatavuutta, vaikka vähennystä osin kompensoidaankin hyvinvointialueille ja sieltä edelleen terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia edistävälle yhdistyksille ja säätiöille jaettavaksi tarkoitetulla valtion rahoituksella (25 milj.).

Hyvinvointialueilla, jotka jo nyt joutuvat tekemään isoja säästöpäätöksiä, ei ole valmiuksia korvata, ainakaan lyhyellä aikavälillä, järjestöjen tähän asti tuottamia ennaltaehkäiseviä ja varhaisen tuen palveluja, kuten vertaistukea, kohtaamispaikkatoimintaa, kriisipuhelimia ja chat-palveluja. Muun muassa lapset ja nuoret, mielenterveysongelmaiset, päihdesairaat, vammaiset ja vähävaraiset ovat näiden palvelujen suuria käyttäjäryhmiä. Osa palvelun tarvitsijoista siirtyy käyttämään julkisia sosiaalihuollon ja terveydenhuollon palveluja, osa jää vaille tarvitsemaansa tukea osin tai kokonaan. Seurauksena voi valitettavasti olla julkisten sosiaali- ja terveydenhuollon menojen kasvu, ainakin pidemmällä aikavälillä. Inhimillinen kärsimys lisääntyy välittömästi.

Lapsiasiavaltuutettu huomauttaa lisäksi, että kolmas sektori järjestää paljon lasten ja nuorten harrastustoimintaa, jolla on suuri merkitys lasten ja nuorten hyvinvoinnille. Harrastustoiminta on parhaimmillaan matalan kynnyksen ennaltaehkäisevää ja hyvinvointia edistävää toimintaa, jolla voidaan vähentää sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarvetta. On inhimillisesti ja taloudellisesti kyseenalaista kohdistaa säästöjä tällaiseen toimintaan. Vaikka tarkoituksena ei olisikaan kohdentaa rahoituksen säästöjä varsinaiseen lapsia ja nuoria kohtaavaan toimintaan, voivat varsin mittavat säästöpäätökset kuitenkin vaarantaa järjestöjen toimintamahdollisuuksia ylipäätään, mikä näkyy väistämättä myös käytännön lapsi- ja nuoristyön vähenemisenä tai sen vaikuttavuuden heikentymisenä.

Muut huomiot

Oikeusministeriön hallinnonalalla toimintamenosäästöt kohdistuvat muun muassa Oikeushallinnon erityisviranomaiset -virastoon. Säästöt voivat vaikeuttaa kaikkien itsenäisten ja riippumattomien erityisvaltuutettujen toimintaa. YK:n lapsen oikeuksien komitea suositteli

Suomen valtiolle viimeksi vuonna 2023, että se myöntää lapsiasiavaltuutetun toimistolle riittävät taloudelliset ja tekniset resurssit mahdollistaakseen yleissopimuksen täytäntöönpanon edistymisen säännöllisen valvonnan ja arvioinnin.²⁰ Lapsiasiavaltuutetun kohdalla toimintamenojen leikkaukset tarkoittavat, että lapsiasiavaltuutetun toimiston kyky suoriutua sen lakisääteisistä tehtävistä, kuten lapsen oikeuksien toteutumisen seurannasta, lainsäädäntötyön arvioinnista, lasten ja nuorten tapaamisista, tiedon jakamisesta ja kansalaisten vaativista neuvontatehtävistä, heikkenee. Vertailun vuoksi todettakoon, että Suomen lapsiasiavaltuutetun toimiston resurssit ovat merkittävästi pienemmät kuin muiden Pohjoismaiden lapsiasiavaltuutetuilla, vaikka lapsiasiavaltuutettujen lakisääteiset tehtävät ovat lähes identtiset (Suomi 7 henkilötyövuotta, Ruotsi 32 htv, Norja 22 htv).

Oikeusministeriön hallinnonalalla toimintameno säästöt kohdistuvat myös kaikkiin tuomioistuimiin. Säästöt tarkoittavat todennäköisesti käytännössä eri oikeusasteissa käsittelyjen ruuhkautumista entisestään, mikä näkyy myös lapsia tai heidän huoltajiaan koskevien tuomioistuinkäsittelyjen viivästymisinä. Lapsia koskevien asioiden kiireellisyysvaatimusta ei välttämättä voida enää noudattaa lainsäädännössä tarkoitettulla tavalla. Se tarkoittaa muun muassa, että rikoksiin syyllistyneet lapset ja rikoksen uhriksi joutuneet lapset voivat joutua odottamaan käsittelyä tuomioistuimessa pitkään. Tuomioistuinkäsittelyyn etenevät lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevat asiat ovat usein hyvin riitaisia. Myös niiden käsittelyn viivästyminen ja epävarman tilanteen pitkittyminen kuormittaa riitaisten vanhempien lapsia usein kohtuuttomalla tavalla. Käsittelyjen viivästymisillä voi olla huomattavia negatiivisia vaikutuksia lasten hyvinvointiin pitkälläkin aikavälillä. Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että säästöjen aiheuttamat viivästyksiset ovat toteutuessaan myös ristiriidassa sen kanssa, että tavoitteena on vahvistaa lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten ja pahoinpitelyrikosten selvittämisen järjestämistä.

Selonteon mukaan julkisen talouden suunnitelman päätökset heikentävät kuntataloutta n. 60 milj. eurolla, koska vuodelle 2027 indeksikorotukseen tehtävä vähennys korotetaan 1 prosenttiyksiköstä 2,8 prosenttiyksikköön. Varhaiskasvatus ja perusopetus ovat kuntien suurimpia lakisääteisiä palveluja, minkä lisäksi kuntien vastuulla olevat liikunnan ja kulttuurin palvelut ovat lapsille ja nuorille tärkeitä. Liikunta ja kulttuuri sekä muu harrastustoiminta ovat edellä todetusti ennaltaehkäiseviä ja hyvinvointia edistäviä palveluja. On todennäköistä, että vähennykset vaikuttavat suoraan lasten ja nuorten palveluihin. Lisäksi riskinä on, että alueelliset erot palvelujen laadun ja saatavuuden välillä kasvavat.

Lopuksi lapsiasiavaltuutettu haluaa esittää huolensa esitettyjen sopeutusten dynaamisista vaikutuksista työllisyyteen ja sitä kautta valtiontalouteen. Työttömyys – ja etenkin nuorisotyöttömyys – on lisääntynyt huomattavasti ja vaarantaa monella tavalla perheiden hyvinvointia. On epätodennäköistä, että kaikki – tai edes merkittävä osa – suunniteltujen leikkausten seurauksena irtisanottavat julkisen sektorin ja järjestöjen työntekijät työllistyvät matalasuhtanteen vuoksi vaikeuksissa olevalle yksityiselle sektorille. Leikkausten seurauksena voikin olla lisääntyvä työttömyys, mikä joidenkin ihmisten ja etenkin nuorten kohdalla voi tarkoittaa pitkittynyttä työttömyyttä ja jopa pysyviä vaikeuksia kiinnittyä työelämään. Työttömyyden lisääntymisellä on vakavia vaikutuksia kansantaloudelle, sillä yksityinen kulutus on suurin ja usein suurin talouskasvun ajuri: Elinkeinoelämän Keskusliiton mukaan yksityinen kulutus muodostaa yli puolet Suomen bruttokansantuotteesta.²¹ Työttömyyden lisääntymisellä on lisäksi pitkäkestoisia ja usein ylisukupolvisia kielteisiä vaikutuksia lasten elämään.

Jyväskylässä 18.5.2026

Elina Pekkarinen
lapsiasiavaltuutettu

Merike Helander
juristi

¹ Lapsiasiavaltuutetun lausunto eduskunnan valtiovarainvaliokunnalle valtioneuvoston selonteosta julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2027–2030. LAPS/58/2026, 8.5.2026. Luettavissa www.lapsiasia.fi/lausunnot

² Lapsiasiavaltuutetun lausunto valtiovarainvaliokunnalle koskien valtioneuvoston selontekoa julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2026–2029. LAPS/60/2025, 19.5.2025. <https://lapsiasia.fi/-/laps-lausunto-vav-vns22025vp>

³ Lehtinen, U. (2018) Taloustieteiden haasteita: Richard H. Thaleriin liittyviä mietteitä ja muistikuvia. Kansantaloudellinen aikakauskirja – 114. vsk. – 3/2018. https://www.taloustieteellinenyhdistys.fi/wp-content/uploads/2018/10/KAK_3_2018_WEB-99-110.pdf

⁴ Ibid.

⁵ YK:n lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti nro 19 julkisesta budjetoinnista lasten oikeuksien toteuttamiseksi (4 artikla) (2016). CRC/C/GC/19, kohta 31.

⁶ CRC/C/GC/19, kohdat 11 ja 13.

⁷ YK:n lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti nro 14 (2013) lapsen edun ensisijaisuudesta. CRC/C/GC/14. kohta 6. Epävirallinen suomennos luettavissa www.lapsiasia.fi/yleiskommentit

⁸ Lapsen edun arvioinnista ks. CRC/C/GC/14.

⁹ Lapsiasiavaltuutetun lausunto eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle julkisen talouden suunnitelman ja valtion talousarvioesityksestä sosiaaliturvan muutosten yhteisvaikutusten sekä hoitoon pääsyn (ml. mielenterveyspalvelut) näkökulmasta. LAPS 62/2023, 23.10.2023.
https://lapsiasia.fi/-/laps_lausunto_stv_he412023vp

Lapsiasiavaltuutetun lausunto eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle valtioneuvoston selonteosta julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2025–2028. LAPS/42/2024, 7.5.2024.
https://lapsiasia.fi/-/laps_lausunto_stv_vns22024

Lapsiasiavaltuutetun lausunto valtiovarainvaliokunnalle koskien valtioneuvoston selontekoa julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2026–2029. LAPS/60/2025, 19.5.2026. Verkossa
https://lapsiasia.fi/-/laps_lausunto_vav_vns22025vp

¹⁰ Lapsiasiavaltuutetun kertomus eduskunnalle 2026. Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisu 2026:1. K 1/2026 vp. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-598-2>

¹¹ Sosiaali- ja terveysministeriö (2025) Arvio hallituksen sosiaaliturvamutosten yhteisvaikutuksista toimeentulotuen käyttöön sekä tulonjakoon.
https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/63ed29f6-a891-4229-9755-7fb579ae4219/1f564d1f-5502-4b85-9d6f-9c9189a30cf1/MUISTIO_20250922095602.PDF

¹² Tilastokeskus 2025. Joka 10. lapsi koki aineellista puutetta vuonna 2024.
<https://stat.fi/julkaisu/cm1hethjp618m07vxmv0ose3e>

¹³ Valtioneuvosto (2022) Eurooppalainen lapsitakuu - Suomen toimintasuunnitelma
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-784-3>

¹⁴ YK:n lapsen oikeuksien komitean loppupäätelmät Suomen yhdistetyistä viidennestä ja kuudennesta raportista 2.6.2023, CRC/C/FIN/CO/5-6. Epävirallinen suomennos ulkoministeriön verkkosivulla https://um.fi/documents/35732/0/CRC_C_FIN_CO_5-6_fi+%281%29.pdf/f8e9c156-5172-0834-d6c7-201066cbc9f2?t=1691047057189

¹⁵ State of Health in the EU. Suomi. Maan terveysprofiili 2025. OECD, European Observatory on Health Systems and Policies.
https://eurohealthobservatory.who.int/docs/librariesprovider3/country-health-profiles/chp2025pdf/2025_translations/soheu-2025-finland-native-language-final-web.pdf?sfvrsn=83f9701f_1

¹⁶ European Network of Ombudspersons for Children (ENOC) (2025). ENOC SYNTHESIS REPORT. Protection and Promotion of Children's Right to Physical Health 2025. <https://enoc.eu/wp-content/uploads/ENOC-Synthesis-Report-on-CR-to-physical-health-2025-FV.pdf>

¹⁷ Ibid., s. 13.

¹⁸ Ks. sosiaalihuoltolain muutosehdotukset
<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=3c501baf-4246-445b-8ceb-8e72227b344b> ja lastensuojeluun kohdistuvat muutosehdotuksen
<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=e736d8e8-ed9f-4a21-aa89-f130bf5ff525>

¹⁹ Hallituksen esitysluonnos eduskunnalle laiksi sosiaalihuoltolain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi.
<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=3c501baf-4246-445b-8ceb-8e72227b344b>, s. 151.

²⁰ CRC/C/FIN/CO/5-6.

²¹ <https://ek.fi/tutkittua-tietoa/tietoa-suomen-taloudesta/kulutus/>